

PM

Index för Utsläppsrätter

Metodbeskrivning

Augusti 2024

Innehållsförteckning

1	<i>Inledning</i>	3
2	<i>Konstruktion och variabelinnehåll</i>	4
3	<i>Vad avser Avfall Sveriges index för utsläppsrätter att mäta?</i>	4
4	<i>Rutiner för uppdatering av index</i>	6

1 Inledning

Bakgrund

Sedan 2013 har Sverige inkluderat avfallsförbränningsanläggningar i Europeiska unionens utsläppshandelssystem (EU ETS). Beslutet att inkludera dessa anläggningar grundar sig på tolkningen av kommissionens vägledning, som klargör att huvudsyftet med dessa anläggningar är att producera värme eller el. Sverige är ett av få länder inom EU som gjort denna tolkning, och den övervägande majoriteten av förbränningsanläggningar för avfall inom EU omfattas inte av utsläppshandelssystemet.

Med Sveriges tolkning är en konsekvens att växthusgasutsläpp från avfallsförbränning prissätts genom utsläppsrätter på samma sätt som annan energiproduktion. I Sverige ökar utsläppen från avfallsförbränning och blir en större andel av de totala utsläppen när andra fossila utsläpp minskar, vilket understryker behovet av styrmedel.

Aktörer som driver förbränningsanläggningar för avfall står inför kostnader för utsläppsrätter relaterade till sina anläggningar. Denna kostnad bör rimligtvis överföras till avfallslämnaren, då utsläppsmängden är direkt kopplad till mängden fossilt material i avfallet. Eftersom utsläppsrätter köps på den öppna marknaden varierar priserna i realtid, vilket skapar utmaningar för anläggningarna vid fakturering till avfallslämnare.

Tidigare genomförda projekt har identifierat ett betydande behov och tydliga önskemål bland medlemmarna i Avfall Sverige att skapa ett index för att hantera prisvariationer för utsläppsrätter. Detta syns entydigt bland både de som upphandlar tjänster och de som utför dem. En mer enhetlig praxis säkerställer stabilitet och förutsägbarhet i avtal mellan förbränningsanläggningarna och avfallslämnare. Det undviker spekulation och ser till att eventuella risker i marknadssystemet inte överförs till beställarna av index.

Syfte

Avfall Sverige har tagit fram ett fastbasindex för utsläppsrätter som gäller för aktörer inom avfallsförbränningsbranschen. Indexet beräknas månadsvis från och med januari 2024.

Syftet med indexet är att kontinuerligt mäta och dokumentera kostnadsförändringar kopplade till anskaffning av utsläppsrätter för företag som är verksamma inom avfallsbranschen. Indexet är avsett att främja en välfungerande marknad genom att underlätta upprätthållandet av långsiktiga prissättningsavtal, utan att det gynnar en part på bekostnad av den andra.

2 Konstruktion och variabelinnehåll

Avfall Sveriges index för utsläppsrätter är ett fastbasindex med bastidpunkt januari 2024. Indexet baseras på en enskild variabel: det månatliga värdet av EEX index ECarbix. Vid uppdatering av index för utsläppsrätter beräknas kvoten av det senaste månatliga värdet av EEX ECarbix och basmånadsvärdet på 65,36 Euro per ton CO₂eq.

EEX ECarbix baseras på ett volymviktat medelvärde av prisuppgifter för utsläppsrätter inhandlande på den primära och sekundära marknaden enligt den generiska formeln:

$$P_{vv} = \frac{\sum_i P_i \cdot V_i}{\sum_i V_i}$$

P_{vv} = Volymviktat prismedelvärde

P_i = Pris för transaktion i

V_i = Volym för transaktion i

i = Varje individuell transaktion inom den avsedda tidsperioden, i detta fall 1 månad

Enheten för EEX Carbix är en utsläppsrätts pris i Euro per ton CO₂eq.

3 Vad avser Avfall Sveriges index för utsläppsrätter att mäta?

Indexet avser att kontinuerligt mäta och dokumentera kostnadsförändringar kopplade till anskaffning av utsläppsrätter för företag som är verksamma inom avfallsbranschen. För att tydliggöra vad indexet avser att mäta ges här en kort bakgrund till vad utsläppsrätter är och hur marknaden för de fungerar.

Marknaden för utsläppsrätter

Europeiska unionens utsläppshandelssystem lanserades 2005 och har implementerats succesivt i olika faser. Systemet är för närvarande i fas 4 som pågår mellan 2021 och 2030.

Kort sammanfattat består systemet för utsläppsrätter av den primära och sekundära marknaden. På primärmarknaden tilldelas en andel av tillgängliga utsläppsrätter till företag baserat på deras utsläppshistorik och sektorns övergripande mål. Företag som överskrider sina tilldelade utsläppsrätter måste köpa ytterligare utsläppsrätter,

medan de som underskrider sina tilldelningar kan sälja överflödiga utsläppsrätter. Handel med utsläppsrätter kan båda göras på primär- och sekundärmarknaden. Utöver den direkta tilldelningen inkluderar primärmarknaden även auktioner där företag kan buda på nya utsläppsrätter som auktioneras ut av medlemsländerna. Denna process regleras av den Europeiska kommissionen.

Sekundärmarknaden, eller den öppna marknaden, är en marknad där företag öppet kan köpa och sälja utsläppsrätter mellan sig, så kallad "spothandel". Detta skapar en möjlighet för företag att fritt justera sina portföljer och hantera sina utsläppsrätter. Priset på utsläppsrätter på den sekundära marknaden påverkas av marknadens efterfrågan och utbud. Det är möjligt för företag att investera i utsläppsrätter de inte avser använda för att sedan sälja vidare. Precis som för samtliga investeringar är detta baserat på spekulation och företagen kan både gå med vinst och förlust. I dagsläget sker majoriteten av transaktionerna på sekundärmarknaden.

Prisvolatilitet

Prisvolatilitet på marknaden för utsläppsrätter återspeglar de varierande priserna över tiden. Dessa fluktuationer uppstår på grund av förändringar i utbud och efterfrågan. Ändringar i utbud och efterfrågan kan innebära att marknaden för utsläppsrätter upplever snabba och signifikanta prisförändringar över korta tidsperioder.

Denna prisvolatilitet kan bidra till spekulation på andrahandsmarknaden och göra det utmanande att skriva avtal mellan olika parter. Indexet för utsläppsrätter är tänkt att förenkla denna process genom att ge ett riktvärde för prisnivåerna för utsläppsrätter under den senaste månaden. Det är viktigt att notera att priset på en utsläppsrätt vid ett specifikt tillfälle kan avvika från indexvärdet. Detta avvikande pris kan vara både högre och lägre än indexvärdet och gynnar därför inte nödvändigtvis en specifik part. Indexet bidrar därmed till att minska spekulation och säkerställer att risken inte enbart bärs av avfallslämnaren.

Vad baseras index för utsläppsrätter på?

Avfall Sveriges index för utsläppsrätter mäter prisutvecklingen för inköp av utsläppsrätter för energiproduktion under den senaste månaden. Eftersom handel förekommer både på den primära och sekundära marknaden är det nödvändigt att indexet tar hänsyn till båda dessa aspekter. Indexet baseras därför på både auktionspriser och priser vid spotmarknaden. Det representerar därmed den faktiska historiska kostnaden för anskaffning av en utsläppsrätt som kan användas omedelbart.

Mer konkret är indexet ett viktat medelvärde av varje individuell transaktion under den senaste månaden. Indexet uppdateras alltså tolv gånger per år. Värdet på indexet

bestäms av det viktade medelvärdet under föregående månad och gäller för nästkommande månad.

Vad samlas in?

Insamlad data är EEX ECarbix som tillhandahålls av EEX datasource. ECarbix representerar det volymviktade medelvärdet för alla transaktioner utförda på primär- och sekundärmarknaden för utsläppsrätter.

Hur används indexet?

Indexets användningsområden är flera. Det kan med fördel användas till att justera prissättningen i olika typer av avtal. Indexet bidrar till att skapa en transparent och rättvis prissättningsmodell där kostnaden för utsläppsrätter reflekteras i avgifterna för avfallsbehandling. Detta gör det möjligt för kunderna att se hur deras avfallsproduktion bidrar till utsläpp och kostnader. Indexet kan även i viss utsträckning vara ett verktyg för att utföra bedömningar av marknadsutvecklingen.

4 Rutiner för uppdatering av index

Avfall Sveriges index för utsläppsrätter uppdateras en gång i månaden.

Uppdateringen av indexet är beroende av de månatliga värdena från EEX Carbix. För att genomföra denna uppdatering hämtas nödvändiga data från EEX:s säkra SFTP-server.